BEDEN EĞİTİMİ SPOR SAĞLIK VE EFOR DERGİSİ

Geliş Tarihi/Received:13.06. 2023 Kabul Tarihi/ Accepted:06.08. 2023

LİSANSLI SPORCULARIN BATIL İNANÇ VE DAVRANIŞLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ (KIRIKKALE İLİ ÖRNEĞİ)

Ayla KARAKULLUKÇU[1]: (Kırıkkale Üniversitesi, ayla.karakullukcu@gmail.com)

ÖZET

Bu araştırmanın amacı sporcuların batıl inanç ve davranışlarının çeşitli faktörlere göre incelenmesidir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 11-25 arasındaki sporcular katılım göstermiştir. Araştırmada kolayda örneklem yöntemi ile 177 kişi katılmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Anket formu kişisel özelliklere yönelik sorulardan ve Sporda Batıl İnanç ve Davranış Envanteri kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Sporda batıl inanç ve davranış envanterine yönelik tanımlayıcı bulgular incelenmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde Dua Etme alt boyutu haricinde toplam ölçek puanı ve diğer alt boyutların puanları 2'nin altındadır. Bu durum araştırmaya katılan sporcuların özellikle dua etme alışkanlıklarının olduğunu göstermektedir. Kadın sporcuların uğurlu sayılan nesnelere yönelik algıları erkeklerden daha yüksektir. 21 yaş ve üzeri sporcuların giyim ve görünüş alt boyutu ile oyun ve karşılaşma öncesi alt boyutunda almış oldukları puanlar diğerlerine göre anlamlı şekilde daha yüksektir. Futbol ve voleybol branşında olan sporcuların uğurlu sayılan nesneler alt boyutundan aldıkları puan daha yüksekken, Atletizm ve futbol branşında olan sporcuların dua etme alt boyutundan aldıkları puan daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Batıl İnanç, Batıl Davranış, Sporcu

EXAMINATION OF LICENSED ATHLETES'S SUPERSTITUTIONS AND BEHAVIORS ACCORDING TO VARIOUS VARIABLES (KIRIKKALE PROVINCE EXAMPLE)

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the superstitious beliefs and behaviors of athletes according to various factors. Descriptive survey model was used in the research. Athletes between 11-25 participated in the study. 177 people participated in the study with the convenience sampling method. A questionnaire form was used to collect data in the study. Questionnaire form was used from questions about personal characteristics and Superstitious Behavior and Behavior Inventory in Sports. SPSS 21 package program was used to analyze the data. Descriptive findings for the inventory of superstition and behavior in sports were examined. When the average scores are examined, the total scale score and the scores of the other sub-dimensions are below 2, except for the Praying sub-dimension. This shows that the athletes participating in the research have a habit of praying in particular. Perceptions of female athletes about objects considered auspicious are higher than that of men. The scores of 21 years and older athletes in the clothing and appearance sub-dimension and in the pre-game and pre-match sub-dimension are significantly higher than the others. Athletes in the football and volleyball branches have higher scores from the objects considered auspicious sub-dimension, while the athletes in the athletics and football branches have a higher score in the praying sub-dimension.

Keywords: Superstition, Superstitious Behavior, Athlete

GİRİŞ

Batıl inanç, istenen sonuçla hiçbir ilgisi olmasa bile neden ve sonuca bağlı bir inançla ilerleyen davranışlardır (Foster ve Kokko, 2009). Birçok inanç ve davranış, güvenilir bir rol model (ebeveyn, arkadaş, medya vb.) tarafından kazanılan tutum ve davranışlardan kaynaklanmaktadır (Berger, 2012; Lindström ve Olsson, 2015). Womack (1992a)'a göre batıl inancın birey üzerinde olumlu bir etkisi olduğu düşünülmekle beraber gerçekte, davranış ile sonuç arasında nedensel bir ilişkinin olmadığı, anormal, tekrarlayan, sabit bir davranıştır. Womack (1992b) ayrıca spora özgü bir batıl inanç tanımında bulunmuştur. Buna göre batıl inançlar, teknik performansı artıran (ısınma hareketleri gibi) ve sporcunun şansını veya diğer dış faktörleri kontrol eden ritüellerin aksine, tekrarlayan ve sıralı eylemlerdir (Işık vd., 2015; Bedir vd., 2023).

Batıl inançlar, yeme-içme, giyinme (örneğin uğurlu bir tişört giymek) veya giydikleri eşyaları taşıma (örneğin, bir nesneyi taşıma) gibi pek çok şekilde kendini gösterir. Batıl inanç kapsamında yerine getirilen davranışların, kişiye olumlu şekilde yansıyacağı öngörülmektedir (Zaugg, 1980; Özgüven, 2012). Sporda, önemli müsabakalar gibi sonucun tahmin edilemediği durumlarda, sporcular tarafından batıl inanca yönelik davranışlarda bulunma söz konusu olabilmektedir. Sporcunun başarı elde edebilmesine yönelik olarak yapılan çeşitli davranışların olumlu yansımasının olduğu düşünülmektedir (Campbell, 1996). Dünya çapında birçok ünlü sporcunun farklı batıl inançlara sahip olduğu bilinmektedir. Sporcular tarafından farklı davranışlar kapsamında batıl inanç örnekleri sergilenmektedir (Ofori, Biddle ve Lavallee, 2012; Kavi ve Karagün, 2020). Örneğin, Serena Williams aynı ayakkabı bağcıklarını takmasıyla, hep aynı yerde duş almasıyla ve duştan çıkınca şanslı terliklerini giymesiyle tanınır. Williams her zaman ilk servisinden önce altı kez ve ikinci servisinden önce iki kez topu sektirmektedir. Ana İvanoviç'in servis atmadan önce topu bir kez sektirmesiyle tanınır ve asla sahanın beyaz çizgilerine girmez. Başarılı tenisçi Rafael Nadal'ın maç öncesi sandalyesinin üzerine iki adet su şişesi koyduğu ve su şişelerinin üzerindeki etiketlerin sahaya baktığı bilinmektedir. Oyun esnasında giydiği çorapları da özenle seçer ve 15 cm'den uzun çorapları asla tercih etmez. Dünyaca ünlü futbol yıldızı Roberto Carlos, şans getirmesi amacıyla maçlardan önce formasını hafifçe kesmesiyle tanınmaktadır (Barut, 2008).

Yukarıdaki tanımlar ve örnek davranışlar, her şeye gücü yeten bir süper güç gibi bilimsel veya dini bir bakış açısıyla açıklanamayan kavramlara atıfta bulunmaktadır. Bu nedenle, insanların düşüncelerini, duygularını, eylemlerini ve tepkilerini şüphesiz etkilemesine rağmen, batıl inanç irrasyonel veya paranormal olarak kabul edilir (Zaugg, 1980). Bu nedenle pek çok insan - özellikle de sporcular - çoğu zaman batıl inançlı olduklarını kabul etmezler. Bu tür savunmacı inkarın nedeni, batıl inançlı davranışın akıl dışı ve anormal olarak görülmesi nedeniyle utanç verici ve aşağılayıcı olarak algılanmasıdır (Jahoda, 1969; Mutlu vd., 2016). Batıl inanca sahip olan sporcular, batıl inancın çoğu kez başarıda rolü olmadığını iddia etmekle birlikte, bu davranışları sürdürmeye devam etmektedirler (Erol vd., 2022).

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini sporcular oluşturmaktadır. Bu araştırmaya 11-25 arasındaki sporcular katılım göstermiştir. Araştırmada kolayda örneklem yöntemi ile 177 kişi katılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Anket formu kişisel özelliklere yönelik sorulardan ve Sporda Batıl İnanç ve Davranış Envanteri kullanılmıştır. Envanter Barut (2008) tez çalışmasından alınmıştır. Barut (2008) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış, 37 sorudan ve 6 alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçek 5'li likert formundadır.

Veri Analizi

Verilerin analiz edilmesinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler, t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Parametrik test tercihi kapsamında ölçeğin ve alt boyutların çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2 ile -2 arasında yer alması nedeniyle parametrik testler uygulanmıştır

BULGULAR

Tablo 1. Cinsiyet ve Yaşa Yönelik Bulgular

	Frekans	**%**
Cinsiyet (N=177)		
Kadın	92	52,0
Erkek	85	48,0
Yaş (N=177)		
15 yaş ve altı	108	61,0
16-20	60	33,9
21 ve üstü	9	5,1

Cinsiyet ve yaşa yönelik bulgular incelenmiştir. Araştırmaya katılan sporcuların %52'si kadın ve %61'i 15 yaş ve altıdır.

Tablo 2. Spor Branşı ve Aktif Spor Yılına Yönelik Bulgular

	Frekans	**%**
Spor Branşı (N=177)		
Atletizm	37	20,9
Voleybol	35	19,8
Hentbol	27	15,3
Tenis	21	11,9
Boks	18	10,2
Badminton	11	6,2
Futbol	8	4,5
Diğer	20	11,3
Aktif Spor Yılı (N=177)		
1-3 yıl	124	70,1
4-6 yıl	38	21,5
7 ve üzeri	15	8,5

Spor branşı ve aktif spor yılına yönelik bulgular incelenmiştir. Katılımcıların %20,9'u atletizm, %19,8'i voleybol ve %15,3'ü hentbol branşındadır. Ayrıca katılımcıların %70,1'i 1-3 yıldır aktif olarak sporla uğraşmaktadır.

Tablo 3. Sporda Batıl İnanç ve Davranış Envanterine Yönelik Tanımlayıcı Bulgular

	N	**Min.**	**Maks.**	**Ortalama**	**Std. Sapma**	**Çarpıklık**	**Basıklık**
Giyim ve Görünüş	172	1,00	3,30	1,5203	,48037	1,294	1,438
Uğurlu Sayılan Nesneler	177	1,00	4,33	1,6478	,76806	1,337	1,120
Oyun ve Karşılaşma Öncesi	177	1,00	3,62	1,8266	,56221	,761	,290
Oyun Karşılaşma Sırasında	177	1,00	5,00	1,6798	,93092	1,344	1,046
Takım Davranımları	177	1,00	5,00	1,8418	1,10286	1,192	,592
Dua Etme	177	1,00	5,00	3,1544	1,18652	-,251	-,819
Toplam	172	1,00	4,01	1,9398	,55758	,844	,729

Sporda batıl inanç ve davranış envanterine yönelik tanımlayıcı bulgular incelenmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde Dua Etme alt boyutu haricinde toplam ölçek puanı ve diğer alt boyutların puanları 2'nin altındadır. Bununla beraber Dua Etme alt boyutu 3,15±1,18 ile 3'ün üzerindedir. Bu durum araştırmaya katılan sporcuların özellikle dua etme alışkanlıklarının olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Sporda Batıl İnanç ve Davranış Algısının İncelenmesi

		Ortalama	Std. Sapma	t	p
Giyim ve Görünüş	**Kadın**	1,50	0,44	0,511	0,610
	Erkek	1,53	0,51		
Uğurlu Sayılan Nesneler	**Kadın**	1,78	0,82	**2,566**	**0,011**
	Erkek	1,49	0,67		
Oyun ve Karşılaşma Öncesi	**Kadın**	1,82	0,56	0,095	0,925
	Erkek	1,83	0,55		
Oyun Karşılaşma Sırasında	**Kadın**	1,75	0,99	1,043	0,298
	Erkek	1,60	0,85		
Takım Davranımları	**Kadın**	1,83	1,13	0,061	0,952
	Erkek	1,84	1,07		
Dua Etme	**Kadın**	3,31	1,19	1,889	0,061
	Erkek	2,98	1,16		
Toplam	**Kadın**	1,98	0,58	1,149	0,252
	Erkek	1,88	0,52		

Cinsiyete göre sporda batıl inanç ve davranış algısı incelenmiştir. Buna göre katılımcıların cinsiyetlerine bağlı olarak uğurlu sayılan nesneler alt boyutunun farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Buna göre kadın sporcuların uğurlu sayılan nesnelere yönelik algıları erkeklerden daha yüksektir.

Tablo 5. Yaşa Göre Sporda Batıl İnanç ve Davranış Algısının İncelenmesi

		Ortalama	Std. Sapma	F	p
Giyim ve Görünüş	**15 yaş ve altı**	1,48	0,43	**7,486**	**0,001**
	16-20	1,50	0,43		
	21 ve üstü	2,10	0,84		
Uğurlu Sayılan Nesneler	**15 yaş ve altı**	1,57	0,69	1,225	0,296
	16-20	1,74	0,84		
	21 ve üstü	1,83	1,00		
Oyun ve Karşılaşma Öncesi	**15 yaş ve altı**	1,77	0,52	**6,018**	**0,003**
	16-20	1,82	0,55		
	21 ve üstü	2,43	0,77		
Oyun Karşılaşma Sırasında	**15 yaş ve altı**	1,63	0,90	0,463	0,630
	16-20	1,71	0,99		
	21 ve üstü	1,92	0,89		
Takım Davranımları	**15 yaş ve altı**	1,86	1,14	0,806	0,448
	16-20	1,74	0,94		
	21 ve üstü	2,22	1,50		
Dua Etme	**15 yaş ve altı**	3,13	1,21	0,063	0,939
	16-20	3,19	1,15		
	21 ve üstü	3,07	1,11		
Toplam	**15 yaş ve altı**	1,91	0,53	1,645	0,196
	16-20	1,93	0,52		

	21 ve üstü	2,26	0,86		

Yaşa göre sporda batıl inanç ve davranış algısı incelenmiştir. Buna göre katılımcıların yaşlarına bağlı olarak giyim ve görünüş alt boyutu ile oyun ve karşılaşma öncesi alt boyutunun farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Araştırmada 21 yaş ve üzeri sporcuların giyim ve görünüş alt boyutu ile oyun ve karşılaşma öncesi alt boyutunda almış oldukları puanlar diğerlerine göre anlamlı şekilde daha yüksektir.

Tablo 1. Spor Branşına Göre Sporda Batıl İnanç ve Davranış Algısının İncelenmesi

		Ortalama	**Std. Sapma**	**F**	**p**
Giyim ve Görünüş	**Atletizm**	1,44	0,36	0,971	0,454
	Voleybol	1,46	0,46		
	Hentbol	1,49	0,32		
	Tenis	1,46	0,36		
	Boks	1,61	0,65		
	Badminton	1,70	0,56		
	Futbol	1,80	0,56		
	Diğer	1,53	0,66		
Uğurlu Sayılan Nesneler	**Atletizm**	1,46	0,61	**2,285**	**0,030**
	Voleybol	1,99	0,98		
	Hentbol	1,46	0,50		
	Tenis	1,46	0,59		
	Boks	1,60	0,73		
	Badminton	1,84	0,79		
	Futbol	2,06	1,13		
	Diğer	1,57	0,72		
Oyun ve Karşılaşma Öncesi	**Atletizm**	1,76	0,48	1,242	0,283
	Voleybol	1,87	0,57		
	Hentbol	1,78	0,47		
	Tenis	1,67	0,41		
	Boks	1,96	0,57		
	Badminton	1,65	0,74		
	Futbol	2,21	0,89		
	Diğer	1,88	0,60		
Oyun Karşılaşma Sırasında	**Atletizm**	1,34	0,55	1,493	0,173
	Voleybol	1,97	1,01		
	Hentbol	1,77	1,02		
	Tenis	1,73	1,01		
	Boks	1,55	0,67		
	Badminton	1,72	1,30		
	Futbol	2,00	1,30		
	Diğer	1,56	1,29		
Takım Davranımları	**Atletizm**	1,86	0,82	0,545	0,799
	Voleybol	1,75	1,03		
	Hentbol	1,64	0,89		
	Tenis	1,69	1,06		
	Boks	1,94	1,12		
	Badminton	1,86	1,34		
	Futbol	2,00	1,41		
	Diğer	2,20	1,26		
Dua Etme	**Atletizm**	3,58	0,94	**2,283**	**0,030**
	Voleybol	3,06	1,27		
	Hentbol	3,17	1,34		
	Tenis	2,77	1,11		

	Boks	2,61	1,03		
	Badminton	2,66	1,53		
	Futbol	3,50	1,03		
	Diğer	3,50	0,98		
Toplam	**Atletizm**	1,90	0,42	0,727	0,649
	Voleybol	1,98	0,65		
	Hentbol	1,89	0,44		
	Tenis	1,81	0,47		
	Boks	1,88	0,53		
	Badminton	1,91	0,79		
	Futbol	2,26	0,92		
	Diğer	2,04	0,55		

Spor branşına göre sporda batıl inanç ve davranış algısı incelenmiştir. Buna göre katılımcıların branşlarına bağlı olarak uğurlu sayılan nesneler alt boyutu ile dua etme alt boyutunun farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Futbol ve voleybol branşında olan sporcuların uğurlu sayılan nesneler alt boyutundan aldıkları puan daha yüksekken, Atletizm ve futbol branşında olan sporcuların dua etme alt boyutundan aldıkları puan daha yüksektir.

Tablo 7. Aktif Spor Yılına Göre Sporda Batıl İnanç ve Davranış Algısının İncelenmesi

		Ortalama	**Std. Sapma**	**F**	**p**
Giyim ve Görünüş	**1-3 yıl**	1,50	0,47	0,329	0,720
	4-6 yıl	1,52	0,49		
	7 ve üzeri	1,61	0,51		
Uğurlu Sayılan Nesneler	**1-3 yıl**	1,60	0,71	0,823	0,441
	4-6 yıl	1,70	0,74		
	7 ve üzeri	1,85	1,15		
Oyun ve Karşılaşma Öncesi	**1-3 yıl**	1,77	0,53	1,860	0,159
	4-6 yıl	1,95	0,59		
	7 ve üzeri	1,94	0,68		
Oyun Karşılaşma Sırasında	**1-3 yıl**	1,67	0,94	0,146	0,864
	4-6 yıl	1,64	0,86		
	7 ve üzeri	1,80	1,06		
Takım Davranımları	**1-3 yıl**	1,85	1,13	0,122	0,886
	4-6 yıl	1,77	0,97		
	7 ve üzeri	1,93	1,20		
Dua Etme	**1-3 yıl**	3,12	1,23	0,175	0,840
	4-6 yıl	3,25	1,12		
	7 ve üzeri	3,15	0,93		
Toplam	**1-3 yıl**	1,91	0,55	0,505	0,604
	4-6 yıl	1,97	0,52		
	7 ve üzeri	2,05	0,69		

Aktif spor yılına göre sporda batıl inanç ve davranış algısı incelenmiştir. Buna göre katılımcıların aktif spor yıllarına göre sporda batıl inanç ve davranış algılarının farklılık göstermediği belirleniştir ($p>0,05$).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan sporcuların %52'si kadın ve %61'i 15 yaş ve altıdır. Katılımcıların %20,9'u atletizm, %19,8'i voleybol ve %15,3'ü hentbol branşındadır. Ayrıca katılımcıların %70,1'i 1-3 yıldır aktif olarak sporla uğraşmaktadır.

Ortalama puanlar incelendiğinde Dua Etme alt boyutu haricinde toplam ölçek puanı ve diğer alt boyutların puanları 2'nin altındadır. Bununla beraber Dua Etme alt boyutu 3,15±1,18 ile 3'ün üzerindedir. Bu durum araştırmaya katılan sporcuların özellikle dua etme alışkanlıklarının olduğunu göstermektedir. Sporcular inançlarına bağlı olarak kazanmak adına dua etmektedirler. Erol vd. (2022)'e göre batıl inanca sahip olan sporcular, batıl inancın çoğu kez başarıda rolü olmadığını iddia etmekle birlikte, bu davranışları sürdürmeye devam etmektedirler. Mutlu vd. (2016) çalışmasında ise sporcuların kazanma motivasyonunu kazanmaları için çeşitli batıl inançlara sahip olduklarını ve dua etmenin önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Dünya çapında birçok ünlü sporcunun farklı batıl inançlara sahip olduğu bilinmektedir. Sporcular tarafından farklı davranışlar kapsamında batıl inanç örnekleri sergilenmektedir (Ofori, Biddle ve Lavallee, 2012; Kavi ve Karagün, 2020).

Kadın sporcuların uğurlu sayılan nesnelere yönelik algıları erkeklerden daha yüksektir. 21 yaş ve üzeri sporcuların giyim ve görünüş alt boyutu ile oyun ve karşılaşma öncesi alt boyutunda almış oldukları puanlar diğerlerine göre anlamlı şekilde daha yüksektir. Futbol ve voleybol branşında olan sporcuların uğurlu sayılan nesneler alt boyutundan aldıkları puan daha yüksekken, Atletizm ve futbol branşında olan sporcuların dua etme alt boyutundan aldıkları puan daha yüksektir. Barut (2008) çalışmasında birçok futbolcunun karşılaşma öncesinde batıl inançları kapsamında çeşitli tutum ve davranışlar sergilediklerini ifade etmiştir.

KAYNAKÇA

Barut, A. (2008). Sporda batıl inanç kullanım sıklıklarının incelenmesi. Mersin Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Bedir, D., Namlı, S., Yılmaz, E., Yumuş, H., & Köylü, E. (2023). Sporcuların Batıl İnanç, Sürekli ve Durumluk Kaygı Düzeylerinin Takım ve Bireysel Sporlar Açısından İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 31-43.

Berger, A. S. (2012). The evil eye—An ancient superstition. Journal of religion and health, 51(4), 1098-1103.

Campbell, C. (1996). Half–belief and the paradox of behaviour instrumental activism: A theory of modern superstition. *British Journal of Sociology*, 47, 151–166.

Erol, A. E., Çalışır, M., Çıvgın, U., & Deniz, S. (2022). Elit Takım Sporcularının Performans Öncesi Ve Sırasındaki Batıl İnanç Yönelimlerinin Ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Spor ve Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 2(1), 22-38.

Foster, K. R., ve Kokko, H. (2009). The evolution of superstitious and superstition-like behaviour. Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences, 276(1654), 31-37.

Işık, U., Ağbuğa, B., & Elçi, G. (2015). Aktif spor yapan üniversite öğrencilerinde sporda batıl inanç eğilimi ile sürekli kaygı seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sportif Bakış*: *Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 31-39.

Jahoda, G. (1969). The Psychology of Superstition. Harmondsworth, England: Penguin.

Kavi, O., & Karagün, E. (2020). Profesyonel Futbolcuların; Takıntı, Batıl İnanç ve Düşünce Kontrollerinin İncelenmesi: İstanbul Anadolu Yakası Kulüpleri Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 15(7).

Lindström, B., & Olsson, A. (2015). Mechanisms of social avoidance learning can explain the emergence of adaptive and arbitrary behavioral traditions in humans. *Journal of Experimental Psychology*: General, 144(3), 688.

Mutlu, T. O., Öntürk, Y., Zorba, E., Karafil, A. Y., Yıldız, M., & Kartal, R. (2016). Tenis Sporu İle Uğraşan Üniversite Öğrencilerinin Bazı Batıl İnanç ve Davranışlarının İncelenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(1), 317-330.

Ofori, P. K., Biddle, S. ve Lavallee, D. (2012). The role of superstition among professional footballers in Ghana. Athletic Insight, 4(2), 115-126

Özgüven, N. (2012). Batıl inançlar ve yaşam tatmini ilişkisi: İzmir'de bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31(2), 59-73.

Womack, M. (1992a). Green cars, black cats, lady luck. In S. J. Hoffman (Ed.), Sports and Religion (pp. 203–212). Champaign, IL: Human Kinetics Publishers

Womack, M. (1992b). Why athletes need ritual: A study of magic among professional athletes. In S. Hoffman (Ed.), Sport and religion (pp. 191–202).Champaign,IL:Human Kinetics.

Zaugg, M. K. (1980). Superstitious beliefs of basketball players. Theses, Dissertations, Professional Paper 3784. http://scholarworks.umt.edu/etd/3784.